

ساز ناکوک نوجوانان و تاثیر آن بر بحران هویت در آنها

بدون شک دوران نوجوانی یکی از حساس‌ترین دوران رشد و تکامل در فرد است، عموماً شخصیت و هویت فرد در این دوران شکل می‌گیرد...

ایسنا/چهارمحال و بختیاری بدون شک دوران نوجوانی یکی از حساس‌ترین دوران رشد و تکامل در فرد است، عموماً شخصیت و هویت فرد در این دوران شکل می‌گیرد، قطعاً اگر به آسیب‌هایی که در این دوران گریبانگیر این قشر می‌شود، بی‌توجه باشیم در آینده این آتش زیر خاکستر با بروز انواع معضلات و مشکلات در جامعه زبانه خواهد کشید.

به گزارش ایسنا، نوجوان در گذر از دوران کودکی به دنبال ثبت هویت و شخصیت خود است، در این دوران معمولاً استقلال طلبی، تفکرات نوگرایانه و دست‌یابی به آزادی‌های فردی به اوج خود می‌رسد، در بسیاری از موارد نوجوان برای رسیدن به خواسته‌ها و تمایلات خود با والدین سر‌ناسازگاری می‌گذارد و این مسئله سرآغاز به وجود آمدن اختلافات بین نوجوان و خانواده می‌شود.

این ساز ناکوکی که نوجوان در این دوران می‌نوازد اگر از طریق خانواده و جامعه به درستی مدیریت نشود، نوجوان قطعاً دچار بحران هویتی و شخصیتی خواهد شد، بنابراین اگر هویتش در این دوران طلایی و حساس به خوبی شکل نگیرد، می‌تواند در معرض انواع آسیب‌های اجتماعی از جمله اعتیاد، بزهکاری و ... قرار بگیرد.

معمولاً نوجوانان در این سن از نصیحت، سرزنش، امر و نهی و ... فراری هستند و گاهی در مقابل این رفتار والدین، معلم و اطرافیان پرخاشگری می‌کنند و درصدد هستند از آن‌ها فاصله بگیرند، اگر والدین شیوه صحیح مواجهه با این رفتارها را ندانند، قطعاً نوجوان دچار بحران هویتی خواهد شد و این بحران تبعات خود را بر آینده نوجوان و جامعه خواهد گذاشت.

حدود ۲۰ درصد نوجوانان به مرحله بحران هویت می‌رسند

حمیرا رئیسی روانشناس خانواده در گفت‌وگو با ایسنا با اشاره به اینکه در بسیاری از جوامع و فرهنگ‌ها دوران نوجوانی را دوران طغیان انواع هیجانانگیز و بحران‌ها می‌نامند، اظهار کرد: این بدین معنی است که نوجوان در این دوران دستخوش یکسری تغییرات می‌شود و به علت آشفتگی هیجانی که در او به وجود می‌آید عموماً با خانواده دچار تعارضاتی خواهد شد و از جامعه نیز فاصله می‌گیرد.

وی افزود: همچنین نوجوان در این دوران امکان دارد دست به رفتارهای بی‌پروا بزند، ارزش‌های بزرگسالان را زیر سؤال ببرد و دچار تردیدهایی نیز بشود، این تغییرات هیجانی و عاطفی با تغییرات جسمی نیز همراه است و نوجوانی که به سن بلوغ می‌رسد قطعاً در او تغییرات هورمونی و جسمانی نیز رخ خواهد داد و گاهی این حالت‌های روحی و روانی نوجوان برایمان ناشناخته است و نمی‌دانیم با او چگونه برخورد کنیم.

رئیسی با تأکید بر اینکه طبق تحقیقات صورت گرفته حدود ۲۰ درصد نوجوانان در این تغییرات جسمی و روحی به مرحله بحران می‌رسند، گفت: زمانی که نوجوان دچار تغییر می‌شود باید با این تغییرات سازگاری پیدا کند، عموماً نوجوانان با والدین سر‌مسائلی دچار اختلاف می‌شوند اما بسیاری از آن‌ها به صورت معمولی این اختلافات را می‌پذیرند و این دوران را طی می‌کنند.

این روانشناس خانواده ادامه داد: نوجوانانی در این دوره دچار بحران هویتی می‌شوند که در دوره کودکی نیز در خانواده دارای مشکلاتی بودند و این دوران را بدون دردسر طی نکرده‌اند، نوجوانی دوره‌ای از رشد است که معمولاً با تغییرات هیجانی، عاطفی و جسمی همراه خواهد بود، اگر خانواده بستر مناسبی داشته باشد نوجوان این دوره را نیز همانند سایر دوره‌ها طی و به آرامش باز خواهد گشت، اما اگر نوجوان در دوران کودکی در محیط مدرسه، خانواده و جامعه دچار ناسازگاری بود این دوران را نیز با سختی طی می‌کند.

وی با تأکید بر اینکه خانواده در دوران نوجوانی فرزندشان دچار یکسری تعارضات می‌شوند، توضیح داد: والدین از یک طرف می‌خواهند فرزندشان استقلال داشته باشد و بتواند برای آینده خود تصمیم بگیرد، اما از یک طرف نیز والدین برایشان دشوار است که نوجوان را به حال خود رها کنند و می‌ترسند که فرزندشان گرفتار رفتارهای پرخطر و پرریسک شود، بنابراین به گونه‌ای رفتار می‌کنند که نوجوان خود را آزار می‌دهند.

رئیس‌افزود: شیوه فرزندپروری بر روی پیامدهای بحران هویتی در نوجوان بسیار تاثیرگذار است، زمانی که والدین با یکدیگر هم‌خوانی ندارند و دچار اختلاف هستند، نمی‌توانند به کودک و نوجوان خود به درستی بپردازند، همچنین شغل و وضعیت اقتصادی خانواده نیز می‌تواند بر روی روابط والدین با فرزند تاثیر بگذارد.

این روانشناس خانواده با بیان اینکه به لحاظ روانشناسی در هر مرحله از رشد فرد در زندگی، یک ویژگی در فرد ایجاد می‌شود، یادآور شد: برای مثال در سال اول تولد اگر شرایط به صورت عادی پیش برود، فرد می‌تواند به دنیای خود اعتماد کند، در سال دوم فرد استقلال را فرا می‌گیرد و مراحل به همین منوال طی می‌شود، در دوران نوجوانی بحث شکل‌گیری هویت مطرح است و نوجوان در این دوران سعی می‌کند افکار و اندیشه خود را تثبیت کند.

وی اضافه کرد: اگر خانواده در مراحل رشد فرزندش خوب عمل کرده باشد، نوجوان در این دوران هویت خود را ثبت می‌کند و می‌تواند در برابر استرس‌ها و فشارهای روانی با عزت نفس به خوبی تصمیم بگیرد و همچنین آماده برقراری ارتباط صمیمانه با دیگران باشد.

بحران هویتی در نوجوانی زمینه‌ساز ازدواج ناموفق و آسیب اجتماعی است

رئیس‌افزود با اشاره به اینکه معمولاً در دوران جوانی بحث ازدواج افراد مطرح است، تصریح کرد: لازمه تشکیل یک زندگی موفق برقراری ارتباط صمیمانه است، اگر فرد در دوران نوجوانی هویت خود را به خوبی ثبت کرده باشد می‌تواند در این امر نیز موفق شود، تثبیت هویت در دوران نوجوانی زیربنای یک ازدواج موفق، شغل و ارتباطات و تعاملات اجتماعی در جامعه است.

این روانشناس خانواده تاکید کرد: اگر نوجوان جزو کسانی باشد که هویتش در دوران نوجوانی به خوبی شکل نگرفته و دچار بحران هویتی باشد، در دوران‌های بعد زندگی توانایی مقابله با استرس، ناملايمات، حوادث و ... را نخواهد داشت و در این بستر دچار مشکلات مشکلات و معضلات اجتماعی می‌شود.

انسان‌های دارای هویت آینده‌گر و هدفمند هستند

شهرام مقدس جامعه‌شناس در گفت‌وگو با ایسنا در خصوص تبعات بحران هویتی در جوانان و نوجوانان، اظهار کرد: در شکل‌گیری فرآیندهای هویتی عموماً انسان‌ها از طریق جامعه‌پذیری و اجتماعی شدن از دوران کودکی تا انتهای زندگی این روند را طی می‌کنند.

وی افزود: معمولاً در سنین اولیه رشد انسان، بخشی از ویژگی‌های شخصیتی فرد شکل می‌گیرد، اما به لحاظ هویتی این ویژگی‌های شخصیتی سمت و سوی مناسب‌تری پیدا می‌کنند و هنجارها و ارزش‌های اجتماعی در فرد تثبیت می‌شود، زمانی که نظام هنجاری برای انسان تعریف می‌شود فرد نسبت به تمامی عوامل محیطی و ارزشی نوعی سوءگیری پیدا می‌کند.

مقدس با بیان اینکه در دورانی از زندگی علائق، اعتقادات، آمال، آرزوها و ایده‌ها در زندگی فرد شکل می‌گیرد، گفت: همچنین در این فضای شکل‌گیری هویت، انزجار او از برخی مسائل نیز مشهود خواهد شد، تعلقاتی که افراد دارند بخشی از هویت آن‌ها است و این تعلقات می‌تواند در ابعاد مختلفی از جمله زندگی فردی، خانوادگی، اجتماعی و ملی باشد.

این جامعه‌شناس ادامه داد: این که در گذشته چه بودیم و به آن افتخار می‌کنیم و در آینده قرار است به کجا برسیم در این فضای هویتی تعریف می‌شود، انسان‌هایی که دارای هویت هستند به نوعی هدفمندی و آینده‌نگری دارند، همچنین این افراد مرزهای مشخصی با محیط پیرامون خود دارند و به آینده به شکل خاصی نگاه می‌کنند، این افراد به مسائلی علاقه مند هستند و از موضوعاتی نیز انزجار دارند، تمامی این موضوعات در ساختار هویتی فرد شکل می‌گیرد.

وی تصریح کرد: می‌توان گفت افرادی که برای آینده خود مسیری را تعیین نکرده و دچار سردرگمی هستند، در واقع نتوانسته‌اند هویت خود را به درستی شکل دهند، نوجوانی که نمی‌داند در آینده قرار است به چه سمتی حرکت کند، قطعاً در هویت‌یابی دچار مشکل شده است، نوجوانی که نمی‌داند اهداف مهم او چه هستند و باید در چه مسیری حرکت کند، دچار بحران هویت شده است.

مقدس با اشاره به موضوعات تاثیرگذار در شکل‌گیری بحران هویتی در نوجوان و جوان، توضیح داد: وقتی در جامعه سیستم پرورشی، تربیتی، خانواده و رسانه یکنواخت و همسو حرکت و عمل نمی‌کند و فرد از منابع و مراکز مختلف به شیوه‌های مختلف

ارزش ها را دریافت می کند، دچار سردرگمی خواهد شد.

این جامعه شناس ادامه داد: وقتی فضای مجازی، رسانه خارجی و خانواده هر کدام یک موضوع را به گونه ای متفاوت بیان می کنند، یک نارسایی در شکل گیری هویت فرد شکل می گیرد، عموماً این مراجع به شکل ضعیفی کار می کنند و نمی توانند تأثیرات قوی و تعیین کننده ای بر روی فرد بگذارند و فرد به آن باورهای موردنظر نمی رسد.

وی تأکید کرد: بنابراین ضعف نظام هنجاری و تعارض در نظام های مختلف با یکدیگر موجب سردرگمی فرد می شود و این موضوع در بحران هویتی مطرح است.

مقدس با اشاره به پیامدهایی که بحران هویتی نوجوانان می تواند بر جامعه داشته باشد، خاطرنشان کرد: اگر افراد جامعه دچار بحران هویتی شوند، آن گاه همسویی مشترکی در فضای اجتماعی بین انسان ها شکل نمی گیرد، عموماً در کشور هویت ملی و فردی این گونه است که همه ایرانی و مسلمان هستیم و این دو ویژگی هویتی می تواند فرد را در جامعه در مسیر درست قرار دهد.

افراد دارای بحران هویتی ممکن است هر خلاقی را پسندیده بدانند

این جامعه شناس افزود: اگر هویت ملی و اعتقادی به گونه ای قوی شکل نگیرد و همه انسان ها در جامعه نتوانند گرد یک هدف والا جمع شوند، قطعاً انسجام ملی نیز شکل نمی گیرد، اگر فرد نداند که چه هدفی در زندگی دارد و از خودش به چه شکلی در اجتماع مراقبت کند و همچنین ارزش ها را شناسد ممکن است هر رفتار خلاقی را پسندیده بداند.

وی تأکید کرد: هویت به فرد کمک می کند که مسیر درست، هنجارها و ارزش های فردی و اجتماعی والا را بشناسد و به شیوه مناسب در مسیر حرکت کند، هویت می تواند جنبه بازدارندگی از آسیب های اجتماعی در جامعه داشته باشد.

مقدس با بیان اینکه انسان سالم در بُعد روانی، اجتماعی، ارتباطی و رفتاری دارای یکسری شاخصه است، عنوان کرد: اگر فرد در مسیر رشدی خود به صورت سالم رفتار می کند، قطعاً برای خود هدف مناسب انتخاب کرده است، باید گفت هر انسان سالمی هدفمند است.

این جامعه شناس با تأکید بر اینکه هویت، شناسنامه هر فرد است، بیان کرد: یعنی به واسطه ویژگی ها هر فرد را شناسایی می کنیم و هر فردی با اهداف خود در جامعه متمایز می شود، هر اندازه این ویژگی ها ارزشمند باشند، هویت فرد بهتر شکل گرفته است.

وی افزود: گاهی فرد در صدد لذت بردن از زندگی است اما به سلامت خود آسیب وارد می کند یا برای تفریح از تحصیل باز می ماند، بنابراین باید گفت هویت به خوبی در این فرد شکل نگرفته است، یعنی لذت جویی فرد در مقابل تکامل قرار می گیرد، اگر انسان هدف والایی داشته باشد، در مسیر رسیدن به آن هدف حرکت می کند و مشخص است که هویت یابی در او به خوبی شکل گرفته است.